

Hantverk förr och nu

*Engelska glosor rörande äldre
Husbyggnation*

Kompilerad av Jörgen Bergsjö

Häftet i serien behandlar:

Bronsgjutning

Engelska glosor rörande äldre Husbyggnation

Garvning

Hornbearbetning

Keramik

Korgflätning

Musikinstrument

Skotillverkning

Utgiven till minne av
Jörgen Bergsjö
27. 8. 1957 – 29. 1. 2011

Kompilerad av: Jörgen Bergsjö
Grafisk form & produktion: Danny Bengtsson
© Bilder: Fotevikens Museums Bildarkiv
© Fotevikens Museum 2011

MEN OCKSÅ ANDRA ORD

FÖR DEN SOM VILL LÄSA MEN RÄDS DEN ANGLOAMERIKANSKA LITERATUREN I ÄMNET

”Powertools are fast, but that’s all they are. They are no more accurate than hand tools. Their life-support systems have to be toted around from place to place, so they are less convenient. When you cut and drill with electric tools, the noise and vibration and the power act as a veil between you and your work. There ceases to be any relationship between the builder and the material then, and it’s easier to care a little less.”

Tim Cahill, October 25 1981.

Tänk på att termerna Soft- respektive Hardwood kan vara vilseledande. Balsa, asp och pil är t ex Hardwoods medan en långsamtvuxen och tung tall räknas som Softwood. Kan man säga att barrträd (Softwood) är städsegröna medan lövträd (Hardwood) faller sina blad årligen? Det kan man generellt, men inte alltid. Indelningen har med fortplantningen att göra. Softwood hör till gymnospermerna - nakenfröiga växter - kottbärande träd plus Ginkgo biloba, medan Hardwood tillhör angiospermerna - gömfröiga växter - ek (-ollon), hassel (-nöt), oliv.

Vissa ord visar sig vara svåröversättliga. Batten(-s) t ex. I Norstedts "Svenska Ordbok" tryckt 1990 översätts det till "klenare typ av plank". Bokförlaget Prisma skriver i "Främmande Ord" från 1987 "(eng., plur.) småplank" och i "Modern Engelsk-Svensk Ordbok" tryckt 1977 (omarbetad 1974) "golvsplank: batten".

I boken "Timber Frame Construction" av Jack Sobon och Roger Schroeder tryckt 1984 beskrivs batten som locklist, 1x2 in. eller 1x3 in. tjock. Det utesluter förstås inte andra betydelser. Mitt "Pocket Lexikon" från Bonniers Förlag AB tryckt 1981 översätter med "sågat virke av minst 5 cm tjocklek och 15-21 cm bredd". Den mest utförliga beskrivningen hittade jag i "The Concise Oxford Dictionary Of Current English - Fourth edition 1951". Där står det: "n. Board (6 ft or more long, 7 in. x 2 1/2 or less broad & thick) used for flooring; bar of wood used for clamping boards of door etc.; strip of wood carrying electric lamps. v.t. Strengthen with battens". Plus fyra andra betydelser som inte är av intresse här. Tekniska Nomenklaturcentralen översätter i TNC 60 till: 1. Läkt, 2. Sparre, 3. Bärläkt till takpannor.

Den uppmärksamme läsaren hittar säkert fler problemuttryck...

A

Acute [ə'kjuːt]

Skarp, Spetsig, Uddig

Adz (-e)

Tväryxa

Anchor beam

Kraftig vågrät bjälke – Upp till 300 x 600 mm. Ofta fäst med genomgående blad och kilar

Annual ring ['ænjuəl]

Årsring – Även *Growth ring*

Aperture ['æpətʃuə]

Öppning, Hål, Gap

Arbor ['ɑːbɔː]

Träd, Lat.

Archetype ['ɑːtɪtaɪp]

Urtyp, Förebild

Ash

Ask (Träd) – *Fraxinus excelsior*

Assemble

Sätta ihop, Montera

Auger ['ɔːgə]

Navare, Dymlingsborr, Timmerborr

Awl [ɔːl]

Syl

B

Balustrade [ˌbælʊs'treɪd]

Trappräcke

Banisters

Stöd för (trapp-) räcke – Förvanskning av *Balusters*

Bar clamp

Limknekt, Även *Pipe clamp* Jfr **Screw clamp**

Bareface

Genomgående – Om **Mortise and Tenon** – Även

Through

Barge board [bɑː dʒ]

Vindskiva, -skida

Bark spud

Barkspade

Barn

Lada, Ladugård, Stall (Am)

Batten

Golvsplank – Även 1 x 2 el 1 x 3 locklist

Bay [beɪ]

Utrymme mellan **Bents**

Beam

Balk

Beech [biːtʃ]

Bok (Rödbok, Färg - vitgul till rödbrun, *Fagus sylvatica*)

Bent

Stående (tvär-) sektion

Bevel

Snedslipad kant, Fasning, Smygvinkel – Se

T-Bevel

Billet

Nara, Vedträ

Binder ['baɪndə]

Bärlina

Birch

Björk - *bark* näver. *Curly grained* - masurbjörk, *Betula pendula* (vårt), *Betula pubescens* (glas-)

Bit

Borrjärn, -stål – Även *Drill bit*

Bitbrace

Borrsväng – Även *Brace and Bit*

Blue stain

Blånad – Även *Sapstain*

Blunt

Slö, Trubbig, Göra slö, avtrubba

Board [bɔːd]

Bräda, Tilja, Brädfodra

Bole

Trädstam

Bolster ['bɔʊlstə]	Underlag, Bolster, Stödja
Bolt [bɔʊlt]	Bult, Spik, Nagel, Regla, Låsa
Bough [bau]	Stor trädgren
Bow [bəʊ]	Flatböjning hos virkesstycke, På längs
Box heart timber	Kantsågat timmer
Brace [breis]	Snedstyva, Sträva, Stödja, Används alltid parvis. Ju, – Även <i>Windbrace</i> .
Bracket	Stöd, Konsolhylla T ex från väggen utskjutande (infäst) balk
Branch	Gren, Kvist
Broadaxe	Bila ↯ Egglängd 6 - 16
Buckle ['bʌkl]	Kröka sig, Bågna
Bulwark ['bulwək]	Bålverk, Vall
Burr	Råegg, Grad – Jfr Wire
Butt	Tjockända, Kortända på planka, bräda o dyl, Foga ihop kortända mot kortända eller kortända mot långsida eller vägg
Butt joint	Stumfog
Buttress ['bʌtris]	Strävpelare, Stöd
C	
Cabin	Stuga, Koja
Cambium	Kambium – Skikt under barken där bark och splint växer
Cant hook	Järnkrok på långt skaft – Att rulla stockar med
Cap	Ligga ovanpå, Kröna; Skydda änden på balk etc
Carcass saw ['kɑː kəs sɔː]	Ryggsåg för kapning
Carpenter	Timmerman, Byggnadssnickare ~'s <i>bench</i> - hyvelbänk
Carving	Snideri
Casement	Fönsterbåge
Cat's paw [pɔː]	Spikutdragare – Typ liten kofot
Chainsaw	Kedjesåg
Chalkline ['tʃɔː klain]	Slagsnor, Märksnöre – Även <i>Chalked line</i>
Chamfer	Avfasning, Avfasa; räffla, fåra
Checking	(Tork-) sprickbildning
Chipboard	Spånskiva – Även <i>Particle board</i>
Chisel ['tʃiːzl]	Stämjärn
Circular saw	Cirkelsåg
Clamp	Skruvting, Klämma, Klämma ihop
Clinch [kliɪntʃ]	Kröka spik på baksidan; Klinka, nita (spik); Blockera, låsa – Även <i>Clench</i>

Close grained (-grown)	Tätväxt, Vuxen
Coarse grained	Glesväxt (-vuxna) – Om årsringarna, hårdheten
Collapsible [kə'læpsəbl]	Hopfällbar – Även <i>Foldable</i>
Collar tie (-beam)	Hanbjälke – Mellan ett par Rafters (högben)
Commander	Stor träklubba, Dia, Köla, tjöla – Även <i>Beetle</i> , <i>Persuader</i> , <i>Maul</i>
Compass (Pair of ~ es)	Passare
Compass saw	Sticksåg
Cone	Kotte
Conifer ['kəʊnifə]	Barrträd, Träd som bär kottar – Även Softwood
Countersink	Försänkare, Försänka
Counterbatten	Ströläkt till tak- beläggning
Corner	Knut
Coverplate	Lask, Skarvbräda – Även <i>Fishplate</i>
Cribbing	Kraftiga korslagda bjälkar – Som stöd för grund på löst underlag
Crooked ['kruːkɪd]	Krokig, Böjd, Sned
Cross beam	Tvärbjälke
Cross grained wood	Vresved
Cross member (-bar)	Tvärslå
Crotch	Klyka, hake; Klyvning, Vinkel
Crowbar	Kofot
Crown	Krön – På krökt stock eller balk
Cup	Kupighet hos virkesstycke – På tvärs
D	
Dado ['deɪdəʊ]	Tvårsgående skåra i bräda – För sammansättning. Rektangulär
Daub [dəʊ b]	Bestryka, Smeta, Klina – Se Wattle
Deal	Furu/granplanka
Decay [di'keɪ]	Förfall; förruttelse, förfalla; Murkna, ruttna
Deciduous [di'sɪdʒjuəs]	Avfallande (Om träd med ettåriga blad) – Även Hardwood
Ditch	Dike, (Ut-)dika – Även <i>Trench</i>
Dormer window	Takkupa med (fönster-)öppning framtill
Dovetail ['dɒvteɪl]	Laxstjärt, Sinka - <i>Housing joint</i> gradning
Dovetail saw ['dɒvteɪl sɔː]	Ryggsåg för klyvning
Dowel ['daʊəl]	Dymling, Tapp – Även <i>Wood nail</i>
Draft	Plan, Förslag, Koncept – Även <i>Draught</i>
Drainage ['dreɪnɪdʒ]	Dränering, Avlopp
Drawknife ['drɔː naɪf]	Bandkniv
Dressed and matched	Spontade (och notade) – Jfr Tongue and Groove

Duckboard	(Ställnings-) trall
Dull [dʌl]	Trubbig, Slö
E	
Earlywood	Vårved – Även <i>Springwood</i>
Eaves [i'vz]	Takfot, -skägg – Nedersta kanten av yttertak – pl Takfotar. – Jfr Roof projection
Edifice ['ɛdɪfɪs]	Byggnad – Större
Ell (Am.)	Flygel (-byggnad) – Ofta L-formad
Elm	Alm – Ulmus glabra (skogs-)
Embellish	Försköna, Pryda; Utbrodera
Endgrain	Ändträ
Evergreen	Städsegrön – Gran och tall t ex
Excelsior (Am)	Träull – <i>Wood wool</i> (E)
Expandable bit	Ställbart borr – Även Expansion bit
F	
Ferrule ['feru' l]	Fothylsa, Doppsko – Förstärkande metallring till stämjärnshandtag etc
Fillet ['filit]	List – Jfr Moulding
Fir [fɪʃ]	Gran, Barrträd – Se Spruce
Firewood	Ved
Fitment	(Fast) Inredning, Möbel – Jfr Fittings
Fittings	Fast inredning – Jfr Fitment
Flight (of steps) [flaɪt]	Obruten följd av trappsteg mellan trappplan
Flicht	Skiva (bräda, plank) av trästock, Skiva (upp), (Hel men) uppsågad stock lagd till tork
Floor batten	Golvstock, Underslag, Bolster – Jfr Bolster
Floor board [bɔ' d]	Golvtilja
Floor structure	Bjälklag
Flush	Plan; I samma plan, Jäms med
Folding wedges	Dubbla, motställda kilar
Fold	Fals – Jfr Rabbet
Foliage [f'ɔuliidʒ]	Löv (-verk)
Foot (ft.)	Fot (längdmått) 0,3048 m =12 inches =1/3 yard – pl - feet
Foundation	Grund
Frame	Byggnad, konstruktion; Ram; Spant
Framework	Konstruktion, Grundstomme
Fret saw	Lövsåg
Froe [frəʊ]	Spräckjärn, L-format klyvverktyg – T ex takspån-stillverkning

Fungus	(Mögel-)svamp – Pl - fungi
Furring ['fɜ' rɪŋ]	Läkt, Reglar, Brädfodring
G	
Gable	Gavel
Gable roof	Sadeltak – Även <i>Saddleback roof, Ridged roof</i>
Gambrel (house) ['gæmbrel]	Hus med mansardtak
Gargoyle ['gɑ' goɪl]	Droppnäsa, Grotesk figur på husfasad
Gauge [geɪdʒ]	Dimension, vidd; Mätare, Mäta; beräkna
Girding beam	Tvårbalk, Bärbalk, 2:a vån – Även <i>Girder, Cross beam, Tie beam</i>
Girt	(Vågrät mindre) Tvårbalk
Gouge [gɑudʒ]	Skölp, Urholka med skölp
Grade	Sort, kvalitet, klass, Gradera, sorter T ex trä
Grain [greɪn]	Fiber, Åder – Även fiberriktning
Green wood (-timber)	Färskt virke – Även Unseasoned wood
Grind [graɪnd]	Slipa
Groove [gru' v]	Spår, Ränna, Urtag, Holka ur, räffla
Ground frost	Tjäle
Ground plate	Syll, Bottensyll – Även Sill, Soleplate
Gusset ['gʌsɪt]	Trekantig stabiliserande skiva; Kil – Till hörn och vinklar
H	
Hacksaw	Bågfil
Half lap scarf	Halvt-i-halvt skarv
Half timbered house	Korsvirkeshus – Även Semi Timbered
Halving joint ['ha' vɪŋ]	Bladning, Bladfog, Halvt-i-halvt
Hammer beam	”Avbruten” bindebalk – Till öppen takstol
Handicraft	Hantverk – Även <i>Craft</i>
Handrail	Ledstång, Handledare
Handsaw	Fogsvans
Hardwood	Lövträd – Se Deciduous
Hatchet	Mindre yxa, Handyxa
Haunch [hɔ' nɛʃ]	I höjdled (bredd) – Delvis förminskad Tenon
Header [hedə]	Överstykke till dörr – Se Lintel
Headroom	Fri höjd
Heartwood	Kärnved, Virke
Hew [hju']	Hugga, Hacka
Hinge [hɪŋdʒ]	Gångjärn
Hipped roof	Valmat (sadel-) tak
Hone [həʊn]	Bryne, Bryna

House	Hus; salong; firma, Insätta i urtag, Not
House longhorn beetle	Husbock
Hut	Hydda, Barack
I	
Inch (in.)	Tum (")≈25,4 mm 1/12 foot
Insulation	Isolering
Intermediate landing	Vilplan, Trappplan mellan två våningsplan – Även <i>Halfspace landing</i>
Intersection [ˌɪntəˈsekʃən]	Skärning (-spunkt)
Iron bar lever	Järnspett
Iron dog	Timmerhake, Hållhake – Stor klammer – Även <i>Steel dog</i>
J	
Jack	Domkraft, Vinsch
Jack knife	Större <i>Pocket knife</i> – <i>Clasp knife</i> fällkniv
Jetty	Överhäng
Join	Skarv, Fog, Förbinda; föra tillsammans
Joint	Sammanfogning; Föreningspunkt, Förbinda; hopfoga
Joinery	Skarvning, Snickeri (-arbete)
Joist	Golv-, tak-) tvärbjälke, <i>-ing</i> bjälklag
Jowled [dʒəʊld]	Med ”nacke” – T ex ständare med kraftigare överdel - <i>Gunstock post</i>
Juggling	
Junction	Insnitt med en halv meters mellanrum – Föregår Scoring Förening (-spunkt), Knutpunkt
K	
Kerf	Sågsåra, Huggändan av fällt träd
Keyhole saw	(Hand-) sticksåg
King post	Lodrät stolpe mitt i takstol – Mellannocken och bindebalken
Knee (-brace) [niː]	Oftast naturväxt, vinklat stöd
Knot [nɒt]	Knast
L	
Lag screw	Fransk (trä-) skruv – Även <i>Coach screw</i> eller <i>Hexagon head wood screw</i>
Landing	Avsats mellan två trappor

Lap	Fals; Överskjutande del, Flik
Lash	Surra (fast)
Latch	Dörrklinka, Stänga med ~
Lateral	Sido-
Latewood	Sommarved – Även <i>Summerwood</i>
Lath [lɑːθ]	Ribba, Latta, Förse med ribbor
Lathe [leið]	Svarv
Lean-to roof	Pulpettak – Även <i>Pentroof</i>
Ledge	Nara, Tvärlå list, Hylla
Level	Vattenpass, Nivellera
Lever [ˈliː və]	Hävstång, Lyfta med ~ Baxa
Limb	(Större) trädgren
Lime tree	Lind – <i>Tilia cordata</i> (skogs-) – <i>Tilia x vulgaris</i> (park-)
Linseed oil	Linolja – Men lin = <i>Flax</i>
Lintel [ˈliːntl]	Överstykke; Till dörr eller fönster – Se Header
Log	Stock, kloss, Hugga ner, Hugga i stockar
Log dog	Samma som Iron dog
Longitudinal [ˈlɒnjuːl]	Longitud-, längd-, I längdled
Lumber	Timmer, Hugga, Avverka – Am
Lumberjack	Timmerhuggare, Skogsarbetare
M	
Makeshift [ˈmeɪkʃɪft]	Provisorium, Provisorisk
Mallet	Klubba
Mar [mɑː]	Fördärva, Störa
Mate	Para (ihop)
Medullary [meˈdʌləri]	Märgaktig, Märg-
Mildew [ˈmɪldjuː]	Mögel, Mjöldagg, Mögla
Mill	Fabrik, Fräsa, Räflla – Exv <i>Saw -</i> , <i>Cotton -</i>
Mitre [ˈmaɪtə]	Gering
Mortise [ˈmɔːtɪs]	Tapphål, Slits – Se Tenon
Mould (1) [məʊld]	Mögel, Mögla – Även <i>Mold</i> (Am)
Mould (2) [məʊld]	Gestalt, Form, forma, Stöpa, gjuta, knåda
Moulding	Formande, Gjutning; Modellering; listverk – Jfr Fillet
Mullion [ˈmʌliən]	Fönsterpost
N	
Nail	Spik, Spika
Needle	Barr – Även om balk som tillfällig stötta
Newel post [ˈnjuːl ɒl]	Lodrät stolpe i vindeltrappa

Nogging piece	Kortling
Notch	Skåra, Hack, Urtag – Vanl. på tvärs
O	
Oak (White) [əuk]	Ek – Quercus robur (skogs-) & Petraea robur (berg-)
Oblique [ə'blɪ k]	Sned, skev
Oblong [ˈɒblŋ]	Rektangel, Avlång, Rektangulär
Ogive [ˈɒdʒaɪv]	Spetsbåge – Även <i>Ogee</i> [əʊg'i] eller O.G.
P	
Parapet [ˈpærəpɪt]	Bröstvärn, Parapet – Även <i>Breastwork</i>
Pare [pɛə]	Beskära, Klippa, Skala (T ex Frukt)
Peel	Skala, Barka
Peg	Pinne, Bult – Även <i>Pin</i> , <i>Treenail</i> , <i>Trunnel</i>
Perpendicular [ˈdɪ]	Lodrät, vertikal, Upprätt, perpendikel - <i>to</i> vinkelrät mot
Pick (-axe)	Korp, Hacka, Hacka med
Piecemeal [ˈpiː smɪ l]	Styckevis, Bit för bit
Piling [ˈpaɪlɪŋ]	Pålverk
Pillar	Pelare, Stolpe, Stödja med pelare, stötta
Pine	Tall – Pinus sylvestris
Pintle [ˈpɪntl]	Tapp, Bult – Exv till gångjärnsupphängning
Pit house	Grophus
Pitch	Beck; - <i>pocket</i> kådlåpa, Täcka, smeta med - Även takfall (-svinkel); Branthet
Pith [piθ]	Märg
Pivot [ˈpɪvət]	Svängtapp, Svänga (on på)
Plane	Hyvel, Hyvla; göra slät, jämna. -r; Hyvelmaskin – Även Platanträd
Plate	Överliggare, Långband, Haneband, hammarband Även <i>Top</i> -, <i>Continuous</i>
Plinth [plɪnθ]	Sockel, Bas, Plint
Plough [plau]	Göra ett långsgående spår – Även <i>Plow</i> (Am)
Plumb [plʌm]	Lod, loda, Exakt lodrät, Vertikal - <i>bob</i> blylod
Post [pəʊst]	Stolpe, Stöd, Stötta – Kraftigare än Stud
Power tools	Elverktyg
Privy [ˈprɪvi]	(Ute) dass
Pruning saw	Grensåg
Purlin (-plate)	Sidoås, Långsgående takbjälke – Även kortare långsgående taksparre

Q	
Queen posts	Lodräta stolpar i takstol – Mellan taksparre och bindebalk
R	
Rabbet [ˈræbɪt]	Fals, Falsa – Jfr Fold
Rafter	Taksparre, Takregel
Rake	Luta bakåt, Raka, Skrapa
Rear [riə]	Resa, Lyfta upp, Bygga upp
Rebate [ˈriː beɪt]	Se Rabbet
Recess [riˈses]	Inskärning, Fördjupning
Reciprocating saw [ˈsɪp]	Tigersåg
Refurbish	Renovera – Även <i>Furbish</i>
Relish	Bit som kan knäckas av (poppa ut). T ex i klena skarvar där krafterna är stora
Resin [ˈrezɪn]	Kåda, Harts
Ridge (-beam, -pole)	Ås, Nock, Takås, takbjälke
Ripsaw [ˈrɪpsɔː]	Klyvsåg – Även <i>Re-saw</i>
Rive [raɪv]	Klyva, Splittra
Rivet [ˈrɪvɪt]	Nit, Nita
Rise	Steghöjd
Roof framing	Taklag
Roof projection	Taksprång, Takskägg – Jfr Eaves
Rot [rɒt]	Röta, Ruttna
Rough (in) [rʌʃ]	Tillyxa, Grovt arbeta
Round timber	Rundvirke, Osågad stock
Router [ˈraʊtə]	Fräs (-maskin), Överhandsfräs
Rugged [ˈrʌɡɪd]	Kraftig, Mustig – Även skrovlig, ojämn (E) Am
Ruler	Linjal
S	
Sabre saw [ˈseɪbə]	(E) sticksåg
Sap	Sav, Växtsaft
Sapling	Ungt träd – <i>Fig</i> . Telning
Sapwood	Splint (-ved)
Sash window	Skjutfönster
Saw horse	Sågbock – Även Sawbuck
Sawyer [ˈsɔː jə]	(Trä-) sågare – Även benämning på sågverk
Scaffold (-ing) [ˈskæf əld]	Byggnadsställning
Scantling	Mindre bjälke – Under 5 x 5 “
Scarf (-joint)	Skarv, Skäftfog – Från svenskans skarfva

Score (1)	Grovhugga stocken innan skrädning – Starta nedifrån, hugg i 45° vinkel mot rotändan – Se Juggling
Score (2)	Rispa; Märke, rits, streck. Ritsa
Screw clamp	Skruvtving – Även <i>Adjustable clamp</i> – Jfr Bar clamp
Scribe	Rits, Ritsa
Season	Göra (trä) användbart genom lagring och torkning – <i>ed</i> – Rakt, lagom torrt och utan större sprickor
Seat cut	Säte; Hak – Urtag för t ex högben, taksparre
Semi timbered ['semi]	Korsvirkeshus Även Half timbered
Set	Skränka, Vässa, Bryna
Shack (Am.)	Timmerkoja, Hydda
Shake	Ringspricka, Större spricka i (växande) timmer – Som följer årsringarna – Även Ring -, <i>Shell</i> -
Shakes (Am.)	Takspån (kluvna, tjocka) – Jfr Shingle
Shanty	Hydda, Kåk
Sharpen	Vässa, Skärpa
Shave ['seiv]	Hyvla, Skrapa – Se Spokeshave
Shaving horse (-bench)	Täljhäst – (bänk)
Shear ['ʃiə]	Skev, Sned; Skjuv
Sheathing ['ʃi' ðiŋ]	Beklädning, Överdrag
Shed	Skjul
Shim	Justera (stadga) med kil eller flisa
Shingle	Takspån (Sågade & ev hyvlade) – Jfr Shakes
	Även skifferplatta
Shiplap (-joint)	Falsad, Överlappande skarv
Shoulder ['ʃəʊldə]	Axel, Skuldra – Yta närmast Tenon
Shovel ['ʃʌvl]	Skyffel skovel, Skyffla, skotta
Shrink	Krympa, Dra ihop sig
Siding (Am.)	Ytterpanel
Sill (bottom-, long-cross-, girder)	Syll, Fotträ – Även (fönster-) karmunderstycke
Sketch	Skiss, Utkast Skissa
Skew ['skjuː]	Skev, Sned
Slab	Skalk, Bak – Erhålls när stocken kantsågas
Slick	Stämjärn med långt skaft för tvåhandsfattning, Göra glatt, Polera
Softwood	Barrträd – Se Conifer
Spade ['speid]	Spade, Gräva (upp)
Span	Spann, Spännvidd Omspanna; överbrygga
Spar ['spɑː]	Sparre
Spindle-shaped ['spindl]	Spolformad

Splay [splɛi]	(Fönster-) smyg; Vidga, Avsnedning, Avsnedda åt ena hållet
Splice	Skarv, Skarva – Även splitsa rep
Spline	Ribba, Spont
Splitting	Spräckning, Klyvning
Spokeshave ['seiv]	Spånhyvel – Även mindre Drawknife
Spoke	(Hjul-) eker; Stegpinne; spak, Förse med ekrar
Spring	Kantkrokighet hos virkesstycke – Även <i>Bend on edge</i>
Spruce (-fir)	Gran – <i>Picea abies</i> – Se Fir
Square	Vinkelhake – Även <i>Framing</i> -, <i>Carpenter's</i> -
Stagger	Placera i sicksack – T ex dymlingar eller spik i plank
Stain	Fläck; färgämne; Bets, Fläcka (ner); Färga, måla; Betsa
Stave wall [steiv]	Väggkonstruktion med stående virke, Resvirke
Steam bent wood	Basat trä (-virke), Böjt med ånga (värme)
Sticker (-s)	Strö (-läkt)
Stile	(Dörr-) post
Stone base	Stenfoot
Stress grading	Hållfasthets-sortering – Gäller sågat virke
String (-board), stringer	Vangstycke – Kantbalk (-sbräda) till trapplopp
Strut	Stötta, Sträva, Staga – Vanligen mot King- eller Queenpost
Stud [stʌd]	Stöd, Stolpe, Ständare; 2x4 el 2x6 – Klenare än Post
Stump	(Träd-) stubbe
Summer beam	Horisontell, bärande bjälke till Joists – Mellan två tvärbalkar (Girding beams). Delar ofta av ett rum
Swell	Utbuktning, Växa; öka, Stiga
T	
T-bevel (Sliding-)	Smygvinkel – Se Bevel
Tape measure [ˌmeɪz ə]	Måttband
Taper ['teipə]	(Avsmalnande) spets, Gradvis minskning, Göra smal och spetsig
Tar (Wood-)	Tjära (trä-)
Template ['templɪt,eɪt]	Mall
Tenon	(Slits-) tapp – Se Mortise
Tensile ['tensail]	Spänn-, sträck-, drag-
Thatch [θætʃ]	(Tak-) halm; Halmtak
Thatched country cottage	Skiftesverkshus, Bulhus

Threshold [θreʃhəʊld]	Tröskel – Även Sill
Through [θruː]	Genomgående – Om Mortise and Tenon – Även Barefaced
Tie beam	Bind(-e-)bjälke, (-balk), Hanbjälke – Även <i>Straining beam</i>
Timber	Timmer (-stock); bjälke, Trä, virke, Timra
Timberwork	Träkonstruktion, Stomme
Toenail (-ing)	Skråspika, Driva spik snett igenom – Även <i>Skew-, eller Scewnailing</i>
Tongue and groove	Spont och not – Jfr Dressed and Matched -pliers
Transom [ˈtrænsəm]	Polygriptång – <i>Loose tongue</i> = lös fjäder
Transversely [ˈvɔːsli]	Tvårpost (i fönster), Tvärslå, Tvärbjälkar – Även litet fönster ovanför dörr
Tread [tred]	På tvären, Tvärs över, Diagonalt
Trestle [ˈtresl]	Trappstegs (horisontala) övre yta
Trim	Bock (av trä)
Trough [trɒf]	Kantsåga, kanta; Putsa, Jämna (snygga) till – Även <i>Edge</i>
True (up)	(Dropp-) ränna
Trunk	Justera, Aypassa, Rätta (jämna) till
Truss	Trädstam
Try (-ing) square	Takstol, Stötta, Förstärka, binda ihop – Även <i>Roof-Tri-</i>
Turf	Vinkelhake, Med en trä- och en metallinjal. Även <i>Tri-</i>
Turn	Grästorv, Grästorva
Twibill [ˈtwaibil]	Svarva
Twig	Dubbelstämjärns-hacka – Även dubbelbladig stridsyx
Twist	Kvist
	(Skruvformig) skevhet i virkes- stycke
U	
Upright [ˈupˈraɪt]	Stolpe, Påle, Upprätt, lodrät, rak – <i>Adv.</i> Rätt (rakt) upp
Unseasoned wood	Färskt, Rått, Grönt virke, Otorkat virke
V	
Verge	Gavelsprång
W	
Wainscot [ˈweɪnsɔːt]	Panel, Panela

Wane	Naturlig fasning på stock, vankant
Warp [wɔːp]	Buktighet, Skevhet, Bli (göra) skev
Washer [ˈwɒʃə]	Bricka, <i>Lock</i> - lås- (fjäder-) bricka
Waterlogged	Vattendränkt, Genomdräkt, Fuktmättat (virke)
Wattle [ˈwɒtl]	Flätverk – <i>Wattle-and-Daub wall</i> – vägg av flätverk och lera – Se Daub
Wedge	Kil, Kila (in); kila fast – Även klyva (med kil)
Whetstone [ˈwet]	Slipsten, Bryne
Whittle [ˈwɪtl]	Tälja
Whorl [wɔːl]	Vindling, Vridning, Spiralform
Wing	Flygel, Byggnad
Wire (-edge)	Falsk egg, Rægg – Jfr Burr
Withe [wiθ]	Vidja, Vidjeband
Woodwork	Snickeri, Träslöjd, Träföremål – Även trävirke (i byggnads- konstruktion)
Workshop	Verkstad
Wright (House-)	Tillverkare, hantverkare; (hus-) byggare – Från Grek. Xylon trä, ved
X	
Xylography [zaiˈlɒgrəfi]	Träsnideri
Y	
Yard seasoning	Lufttorkning av virke under regnskydd – Även <i>Air drying</i>

NÅGOT OM TUMMAR

(för oss metermänniskor)

1/8 inch	≈3 mm
3/8 inch	≈10 mm
1/2 inch	≈13 mm
1 inch	≈25,4 mm
10 inches	≈254 mm
12 inches	≈305 mm =1 Foot
20 inches	≈508 mm
30 inches	≈762 mm

Nominal dimension (fortfarande tummar)

Något större än	2x4 = 1 1/2 x 3 1/2
faktisk (virkes-) dimension	4x4 = 3 1/2 x 3 1/2 – osv

Fotevikens museum är en kulturhistorisk satsning i Vellinge Kommun. Verksamheten bedrivs i form av en stiftelse. Huvudämne är marinarkeologisk forskning samt experimentell arkeologi inom hantverk, hus- och båtbygge med koncentration på vikinga- och medeltid.

Vikingastaden vid Foteviken är en mötesplats för vikingar från hela Europa. Det ligger vid stranden på halvön Hammarsnäs, längst ner på Sveriges sydvästra spets. Miljöerna innanför ringvallen består av hus från sen vikingatid. Här möter man smeden, husmor, garvaren, båt- och husbyggaren, keramikern, träsnidaren och bronsgjutaren.

I vävstugan är man i full gång med att bearbeta den egna ullen med kardning, tovning, spinning, färgning och vävning.

Vikingastaden är en stor del av Fotevikens Museums pedagogiska och levandegörande kulturhistoriesatsning.

Den utåtriktade verksamheten vänder sig både mot skolorna och de besökande turisterna.

Genom vikingastadens miljöer och hantverksproduktion kan såväl barn som vuxna få ta del av livet i ett samhälle från sen vikingatid. En omfattande IT-verksamhet med produktion av CD-rom, video, hemsidor och trycksaker visar på museets framsynthet när det gäller spridande av kulturhistorisk information med hjälp av ny teknik.

På Fotevikens museum läggs stor vikt vid att bevara och återskapa hantverket från medel- och vikingatiden.

I form av kurser behandlas olika tekniker som bronsgjutning, garvning, keramiktillverkning, läderarbeten, korgflätning m.m. Utlärandet baseras på gamla beprövade metoder.

Detta häfte är en del i en serie som beskriver olika hantverk. Det kan också fungera som en praktisk handledning.

museum@foteviken.se

Här kan du boka guidningar och få offerter på olika arrangemang, beställa broschyrer etc.

Fotevikens Museum

Fotevikens Museum
Museivägen 24, 23691 Höllviken

Tel: +46(0)40-330807

Fax: +46(0)40-330819

museum@foteviken.se

www.foteviken.se

AmaProf

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden